

Behov for puljemidler: Alder på medlemskommunernes ø-færger og kommunernes ambitioner i klimahandleplanerne

Færgesekretariatet havde sammen med Sammenslutningen af danske Småøer og Småøernes Færgeselskab den 11. september 2024 fornøjelse af at mødes med Folketingets udvalg for småøer til en dialog om ø-færgefarten.

Udvalget fremsatte i den forbindelse ønske om en oversigt over behovet for investeringer i nye færger til øerne samt eventuelt manglende finansiering til brug for udvalgets stillingtagen til behovet for puljemidler.

Færgesekretariatet kan ikke svare på hvor mange puljemidler, der konkret af brug for, da det afhænger af mange faktorer: Færgernes alder og stand, deres drivmidler, mulighed for retrofitting eller andre alternative løsninger, kommunale budgetter og budgetlofter, statslig medfinansiering mv.

En række ansøgere herunder en del af Færgesekretariatets medlemskommuner har ansøgt om tilskud til at anskaffe nye færger under de tidligere grønne puljer. Det er typisk på ruter, hvor de eksisterende færger er nedslidte, hvorfor de under alle omstændigheder vil skulle udskiftes inden for forholdsvis få år. I nogle tilfælde er der ønske om at erstatte eksisterende færger, der er for store eller små til efterspørgslen på ruten, i andre ønskes kapaciteten opretholdt.

I alle tilfælde er det behovet for at kunne opretholde stabil færgedrift, der er drivkraften bag udskiftningsbehovet.

Kommunernes klimahandlingsplaner afspejler også ambitionerne om, at færgedriften omstilles til fossilfri drift. Færgesekretariatet har nedenfor indsat udpluk af de kommunale klimahandlingsplaner fsva kommunernes egen færgedrift. En omstilling til klimavenlige færger fremfor traditionelle færger indebærer i sig selv yderligere omkostninger, når færgerne skal udskiftes, men kommunerne italesætter i klimaplanerne ambitionerne om at bidrage til, at de nationale klimamål kan nås.

I december 2021 var der søgt om tilskud på 851,5 mio. kr. Puljen var på 233 mio. kr. hvilket betyder, at der allerede dengang var behov for flere puljemidler. Den oprindelige tanke var, at kommuner og andre operatører kunne opnå op til 25 pct. i tilskud. Pga. den store efterspørgsel blev støttesatsen også til nogle af de projekter, der blev tildelt midler mindre end forudsat.

Siden har prisstigninger og eksterne hændelser samt mere præcise budgetter udhulet støttesatsen yderligere. Det betyder, at den reelle tildelte støttesats kun udgør mellem 10 og 15 pct. af anskaffelsesprisen.

En ny, mindre el-færge formodes at komme til at koste mellem 120-150 mio. kr. Større færger langt mere. Hertil kommer ombygning af færgeleje og fremføring af elektricitet og ladeinfrastruktur, som afhænger af den lokale forsyningsgrad og geografi. Men der er tale om betydelige millionbeløb, som let løber op i 10-30 mio. kr. inkl. tilslutningsafgift.

Et færgeprojekt i kommunale rammer og økonomi er både processuelt, planlægningsmæssigt og teknisk udfordrende. Det strækker sig over en længere årrække. Derfor er det nødvendigt, at tilsagn om puljemidler matcher de behov, der er for langsigtet planlægning.

Færgernes alder, de kommunale ambitioner om at bidrage til, at de nationale klimamål nås og den store søgning på tidligere puljer vidner alt om, at der er brug for flere puljemidler med et langt investeringsforløb for øje.

Nedenfor ses en oversigt over de kommunale færger, der er organiseret i Færgesekretariatets 18 medlemskommuner.

Kommune	Færgens/færgernes byggeår	Kommunens klimahandlingsplan	Tilskudstilsagn
Slagelse (Agersø, Omø)	M/F Omø 2004 M/F Agersø 1994 M/F Agersø III 2012 M/F Kattegat 1978	Fokusområde – miljøvenlig færgedrift. CO2 neutral i 2025. Ny standard el-færge og retrofitting af Agersøfærgeren fra diesel til el.	Tilskud til Omøfærgeren – 28,7 mio. kr.
Assens (Baagø)	M/F Baagø 1976 M/F Ida 1959	Baagø færgeren omstilles til fossilfrit brændstof, når den moderniseres eller udskiftes. Minus 170 tons CO2 i 2050.	
Aabenraa (Barsø)	M/F Barsøfærgeren 1980	Frem mod 2050 – omlægning af kommunens færgedrift til en klimavenlig løsning. Overordnet mål om 40 pct. reduktion på transportområdet i 2030, neutralitet i 2050.	
Faaborg-Midtfyn (Avernakø, Lyø, Bjørnø)	M/F Lille Bjørn 1994 M/F Faaborg III 2012	Færgerne udleder 4.000 tons CO2. Tidsfrist 2030, formentlig nye færges i 2027 til Ø-færgeren, og el til Fyn-Als.	Tilskud til Avernakø-Lyø 24,6 mio. kr.
Aalborg (Egholm) Hals-Egense	M/F Egholm 1972, M/F Egholm II 1963/2010 M/F Hals-Egense 1961 M/F Egense 1955	Overordnet mål 70 pct. Reduktion i 2030, 100 pct. i 2050. Omtale af behovet for el til elektrificering af transportsektoren. Færgeren ikke specifikt nævnt.	Tilskud Hals-Egense 19.8 mio.kr.
Horsens (Endelave)	M/F Endelave 1998	Færgeren ikke specifikt nævnt.	
Skive (Fur)	M/F Sleipner-Fur 1996 M/F Mjølner 2012	Færgeren ikke specifikt nævnt.	
Holbæk (Orø)	M/F Orø 2003	Omlægning af Orø-færgeren vil have en reduktionseffekt på 1.000 tons CO2 = 4 pct. af den samlede udledning og 20	

		pct. af transportsektorens. 2030 delmål at nedbringe fossile brændstoffer i den tunge transport og non-road sektoren med 20 pct. 2050 fuld udfasning af benzin og diesel.	
Norddjurs (Anholt)	M/F Anholt 2003	Sektormål at skifte til emissionsfri kollektiv transport. Norddjurs afsøger mulighederne for at gøre Anholt færgen emissionsneutral eller – fri.	
Hedensted (Hjarnø)	M/F Hjarnø 1987	Nævner ikke færgen specifikt.	
Odder (Tunø)	M/F Tunøfærgeren 1993	Senest i 2025 har Odder kommune Tunø-færgeren i udbud, og senest i 2030 er den udskiftet med en el-dreven færge. Bidrager med en reduktion på 395 tons CO ₂ .	Tilskud 24,45 mio. kr.
Lolland (Askø, Femø, Fejø)	M/F Ulfsund 1987 M/F Femøsund 1999 M/F Christine 2002 M/F Smålandshavet 1987	CO ₂ neutral transportsektor i 2050. De 4 færger bidrager med 5 pct. af de samlede udledninger. Delmål: Elektrificering i 2021-2030 evt. Power-to-X, brint eller gas.	Tilskud Femø-Kragenæs 26,7 mio. kr.
Kalundborg (Sejerø, Nekselø)	M/F Nekselø 1994 M/F Sejerøfærgeren 1998 M/F Havlit 1996	Kommunen arbejder på at udskifte to dieseldrevne færger til Nekselø og Sejerø med el-færger. Reduktionspotentialet 2.134 tons CO ₂ .	Tilskud Sejerø 36,1 mio. kr.
Langeland (Strynø)	M/F Strynø 2013	I 2040 er kommunen CO ₂ neutral på transportområdet excl. færgerne. I 2025 sejler Strynøfærgeren på HVO/biodiesel.	
Struer (Venø)	M/F Venøsund 1931 M/F Venø Færgeren 2010	Venøfærgeren sejler på el inden 2030.	Tilskud retrofit – 3,1 mio. kr.
Haderslev (Aarø)	M/F Aarø 1999	Delmål 2030/2050 omstilling af færgerne.	
Svendborg (Skarø, Drejø; Hjortø)	M/F Højestene 1997 M/F Hjortøboen 1976	Delmål mod 2050 – fossilfrie kommunalt	Hjortø – tilskud 5,25

		ejede færger. Vil indsætte fossilfrie færger til Skarø, Drejø og Hjortø inden 2030. nedsættelse af 970 tons CO2 frem til 2030.	Skaarø – tilskud 25,4 mio. kr.
Ærø (Birkholm)	Birkholmposten 2019	I 2025 udbydes Birkholmposten med krav om fossilfri drift. I 2035 vil Ærø have 100 pct. fossilfrie færger.	

Kilde: Småøerne Færgeselskab, hjemmesider, kommunernes klimahandleplaner, Transportministeriets rapporter.

Forbehold: Oplysningerne er baseret på Færgesekretariatets indhentning af oplysninger fra ovennævnte kilder og er ikke valideret i kommunerne.

Note: Herudover er der også kommunalt eller privatejede ø-færger eller genvejsfærger, som ikke er omfattet af det særlige ø-tilskud iflg. Udligningsloven. De færger er typisk endnu ældre. For så vidt angår ø-kommunernes færger er disse heller ikke omfattet af ovenstående oversigt.